

### ***Trepotavý prelet životmi***

Komorné scénické dielo Domov Eros Viera (Divadelné zoskupenie Med a prach, 2014) v réžii Andreja Kalinku a Ivana Martinku je meditatívnym dielom na rozhraní divadla a obradu. Nemá lineárnu dejovú osnovu. Je lyrickou výpoveďou s príznačnou archetypovou symbolikou a hĺbkou významu s ojedinelou vrstvou divadelných znakov.

Intenzita výpovede (najmä vďaka hereckej presnosti i disciplíne účinkujúcich bábkohercov Ivana Martinku a Miriam Kalinkovej) sa vedno týkala konštantnej ľudskej témy akéhokoľvek domova a jeho hodnoty. Univerzálne kategórie: domov, láska a viera sa stali dominantnými konštantami scénického diela.

Mohli by sme tvrdiť, že vznikla spoločná divadelná kontemplácia hudobných tvorcov (Andrej Kalinka, Michal Mikuláš, Adam Marec), výtvarníka (Juraj Poliak) a hercov (Ivan Martinka, Miriam Kalinková). Aktivita, iniciovaná najmä hudobným skladateľom a režisérom Andrejom Kalinkom, priamo ústila do komorného scénického diela s vyslovene primárnym hudobným potenciálom. V celkovom divadelnom tvare sa nie náhodou výraznou stala hudobnosť, ktorú autenticky, živo kreovala vokálno-inštrumentálna formácia (A. Kalinka, M. Mikuláš, A. Marec). Znásobovala predovšetkým lyrickú tóninu scénického tvaru. Najmä z ich permanentnej hudobnosti sa dosiahol tektonický podklad celej scénickej kompozície. Jednotlivé hudobné (inštrumentálne i vokálne), herecké i výtvarné akcie (akčná maľba na sklenené paravány, papiere atď.) sa rozvíjali v kontrapunkte v kontinuuálnom obtekaní, symbióze v rámci divadelnej syntézy. Evidentnou výzvou tvorcov sa stala obnažená procesualnosť hudobného prúdu koncertného tria (A. Kalinka, M. Mikuláš a A. Marec), bábkovej hereckej tvorby, či výtvarnej akčnosti v určitej autonómii. Pokojne to mohli byť i samostatné prejavy umelcov, spojených jednotiacou tematikou. Vďaka režijnému tandemu A. Kalinku a I. Martinku sa vzájomne prepojiť do osobitého scénického tvaru.

Paradoxne v nej (ne)vynikli herci. I. Martinka a M. Kalinková, odetí v šedých kostýmoch, pôsobili neutrálne, ba až civilne, stvárňujúc jednotlivé herecké akcie, príp. situácie výtvarného, tvorivého aktu. Takmer rutinne manipulovali s materiálnymi prvkami na scéne. V tom spočívala ich odcudzenosť v prospech simultánnej výtvarnosti, ktorá miestami prerastala i do hereckej plochy. V hereckve I. Martinku i M. Kalinkovej zohrávala veľkú dôležitosť najmä krehkosť, miniatúrnosť v detailnej animácii s bábkou. Ivan Martinka ako bábkoherec i výrobca bábok vo svojom typickom hereckom prístupe zdôrazňoval typickú, autorsky intímnu interakciu s bábkou/ maskou, ktorej zároveň dal tvar i vonkajšiu podobu ako výrobca. Clivý kontakt živého herca a materiállovej, „mŕtvej“ bábky v zručnom narábaní a veľmi dômyselnej technike doslova vytvárali iluzívnosť premeny herca a jeho koexistencie s tvárovou maskou, príp. citlivým narábaním s bábkou (napríklad zvieracou/ vtácou, príp. antropomorfnou v podobe Starej ženy a pod.). Takto napríklad M. Kalinková

s tvárovou maskou, z ktorej vyrastala bábka Starej ženy patrila k najintenzívnejším momentom inscenácie.

Osnovou komorného scénického diela sa stali poväčšine žalmy v kontrapunkte s lyrickými baladami v piesňovej podobe, ktoré mu dodávali svojskú rustikálnu hravosť. Tvorcovia svorne predstavovali trajektóriu života, jeho ustavičného kolobehu v motivickom reťazení scénických obrazov za sebou. Motívy pierok letiacich duší, vody, chleba ako symbolu tepla domova patrili popritom k najčastejším. Dominantným bola tiež motivická línia hľadania strateného domova v harmonickej spätosti s láskou.

Komorné scénické dielo smerovalo k nábožensky orientovanému posolstvu. Spievané žalmy väčšmi umocňovali kresťanské konotácie v čítaní samotného scénického diela. Tvorcovia okrem iného do neho vniesli spirituálnu esenciu o živote, hodnote lásky, hľadania pokoja, životnej stability po všetkých nástrahách a prekážkach preletu ľudským, životným svetom. Herci v priestore arény – v akomsi neutrálnom, univerzálnom svete, prezentovali transponovaný let životom od bujarého trepotania krídlami mladých liet po strastiplné zákutia dospelosti s čoraz naliehavejším hľadaním lásky a uvedomovaním si potreby tepla domova.

Scénické dielo Domov Eros Viera (2014) možno ani nemalo mať jednotné vysvetlenie významovosti. Jeho lyrická charakteristika predstavovala stopu životnej skúsenosti autorského tímu režisérov A. Kalinku a I. Martinku v určitej skomprimovanej esencii, scénickej skratke, subtilnom umeleckom (do)tvorení pred očami divákov. Divák takéhoto typu diela sa jednoducho nechť unášať najmä prítomnou dávkou asociatívnej. Sám si väčšinou utváral zážitok z hudobne silnej valencie výrazu v celkovej scénickej komornosti.

doc. Mgr. Miroslav Ballay, PhD.  
Katedra kulturológie FF UKF v Nitre

Libreto - Andrej Kalinka, Ivan Martinka, Michal Mikuláš, Juraj Poliak  
Obsadenie - Ivan Martinka, Miriam Kalinková, Michal Mikuláš, Adam Marec,  
Juraj Poliak, Andrej Kalinka  
Hudba - Andrej Kalinka  
Bábky, masky - Ivan Martinka  
Scéna, akčná maľba - Juraj Poliak  
Kostýmy - Ivan Martinka, Markéta Plachá  
Svetelný dizajn - Michal Juhás  
Réžia - Andrej Kalinka, Ivan Martinka  
Publikované dňa: 15 Dec 2014